

IMPLIKACIJE EMOTIVNE INTELIGENCIJE I KREATIVNOSTI U FORMIRANJU PROSOCIJALNOG PONAŠANJA

I. Uvod

U formalnom obrazovnom okruženju za koji su karakteristične promene, nestabilnost i obeshrabljenost često se primete znaci ponašanja i stava koji se smatraju neprihvatljivim. U inventaru koji je napravio T. Lickona (1996: 11–12) primećene su prave opasnosti, koje su takođe prisutne u obrazovnom okruženju Rumunije. Ove opasnosti se javljaju u vidu psiho-bihejvioralnih manifestacije kao: povećanje nasilja, povećanje nepoštenja (laži, prevara, krađa), nepoštovanje predavača i drugih osoba sa legitimnim autoritetom, te povećanje okrutnosti prema drugim živim bićima, povećanje fanatičnosti i zločina počinjenih iz mržnje, propadanje jezika, povećanje egoizma i smanjenje lične odgovornosti, povećanje samo-destruktivnog ponašanja (prevremena seksualna aktivnost, korišćenje droga, samoubistvo), povećanje etničke diskriminacije, nemoralnog i amoralnog ponašanja, bez prosuđivanja o posledicama sopstvenog ponašanja. Može se primetiti alarmantni porast neprilagođenog ponašanja koje se može objasniti, između ostalog, činjenicom da se u školama ne pridaje dovoljno pažnje stimulanju psiho-socijalnih sposobnosti ili procesu formiranja prosocijalnog ponašanja.

II. Konceptualni okviri

Analiza varijabli koje utiču na razvoj prosocijalnog ponašanja ističe važnost nežnosti i kontrole emocija u procesu adaptacije u društvenom i obrazovnom okruženju. Sledeće tvrdnje su argumenti za korišćenje afekcije u obrazovanju, kao i u formiranju prosocijalnog ponašanja.

- Emocije aktiviraju i usmeravaju ponašanje, ali, takođe, održavaju motivisano ponašanje. Pomoću afekcije može se izmeniti ponašanje; afekcija tu ima ulogu „primaoca radnje”.
- Intenzitet i kvalitet emotivnog doživljaja zavisi od kognitivne procene situacije. Procena se donosi na osnovu društveno-kulturnih faktora ili od ličnosti; to omogućava sud o situaciji kao prijatnom ili neprijatnom, stimulativnom ili prinudnom.
- Naša osećanja i emocije su važan izvor informacija; pri donošenju odluka one su povezane sa univerzalnim ljudskim karakterom.

---

¹ romanalinafelicia@yahoo.com

- Odlučujuća uloga emotivne kodifikacije u procesu učenja nakon devedesetih godina postaje priznata od sve većeg broja istraživača. H. Gardner (2004: 89) izjavljuje „Emotivni razvoj učenika je odlučujući za uspeh u životu, a ne samo u školskoj performansi”.

Analiza načina na koji ljudi uspeju da se društveno integrišu, da formiraju ponašanja adaptirana ritmu društveno-kulturnih i profesionalnih promena, da ostvare grupne ili individualne performanse u interpersonalnim vezama i da budu uspešne u životu dovelo je do formiranja nekih teoretskih koncepta kao što su: „učenje”, „društvene veštine”, „društveni razvitak”, „društveno i emotivno učenje”, „društvene kompetencije”.

- **Kontrola emocija** (samokontrola kao prilika da se uvidi šta određuje osećanja u tom momentu i uzrok njihovog javljanja i kao prilika da se umanje negativna osećanja (bes, strah, nervoza)
- **Unitrašnja motivacija** (motivacija usmerava emocije i osećanja da dostignu određene ciljeve, a da ne dobiju nagrade za to)
- **Empatija** (sposobnost da se razumeju drugi sa afektivne i sentimentalne tačke gledišta)
- **Postavljanje i vođenje međuljudskih odnosa** (društvene veštine koje se pojave kao veštine u manipulisanju emocija i osećanja drugih ljudi)

Iz obrazovne perspektive važna je činjenica da su *Mayer i Salevy* (1990) pokušali da izdvoje nivoe stvaranja emotivne inteligencije. Taj razvoj je moguć kroz aktiviranje učenika pomoću obrazovnih aktivnosti, značajnih za unapređivanje prosocijalnog ponašanja.

1. **Percepcija, procena i pokazivanje emocija** odnose se na tačnost kojom pojedinac može da identifikuje svoja i osećanja svojih vršnjaka. Ovo može da se razvije kroz vežbe samospoznaje i ličnog napretka, metadispozicijom, vežbama za identifikovanje emocija u umetničkim delima, jeziku, muzici, vežbe identifikovanja emocija kod drugih, gluma, drama.
2. **Emotivna potpora razmišljanju** odnosi se na sposobnost emocija da pozitivno utiču na razmišljanje tako što stvaraju pozitivno emotivno raspoloženje.

Afekcija igra kompleksnu ulogu u čovekovom prilagođavanju na svet, i može se analizirati povezivanjem sa drugim elementima i fizičkim procesima. Tako kognitivno razmišljanje, kao deo emotivnog stanja, postaje značajno u razvoju koncepta „emotivne inteligencije”. U tom pogledu, razvoj određenih teorija koje klasifikuju inteligenciju kao formativnu strukturu a ljubav kao prosocijalnu funkciju može da bude strukturiran kroz:

(1905)	Th. Ribot	Logika osećanja
(1920)	E. L. Thomdike	Društvena inteligencija
(1990)	J. P. Mayer	Emotivne veštine
	P. Salovey	
(1992)	Reuven Bor-On	Komponente emotivne inteligencije
(1993)	H. Gardner	Samointeligencija Interpersonalna inteligencija
(1995)	D. Goleman	Emotivna inteligencija Koeficijent osećajnosti

Razvoj teorija koje se odnose na emotivnu inteligenciju

Istraživanja emotivne inteligencije su relativno nova pa stoga možemo videti mnoštvo definicija i različitih stavova. Svaki od gorepomenutih autora doneo je značajan doprinos u analizi komponenta emotivne inteligencije. Pretpostavlja se da uključuje sledeće veštine:

1. **Samosvest i svest o sopstvenim emocijama** samosvest kao introspekcija, kao svest o osećanjima u odnosu na način i trenutak njihovog pojavljivanja, menja perspektivu situacije, kao i način na koji se osoba ponaša. Razvoj ovog nivoa zahteva: priliku da se posmatra prosocijalno ponašanje, grupne vežbe za donošenje odluka i rešavanje interpersonalnih problema, kreativne vežbe.
2. **Razumevanje i analiza emocija** odnosi se na korišćenje emotivnog znanja. Napredak se može ostvariti pomoću vežbi za analiziranje emotivnog stanja likova iz književnih i umetničkih dela, filmova, studija slučaja, vođenje samorefleksivnih dnevnika i pisanje: sastava, eseja, stihova, debata o prosocijalnim normama i vrednostima.
3. **Podešavanje emocija radi prouzrokovanja emotivnog i intelektualnog razvoja** odnosi se na sposobnost manipulisanjem sopstvenim i tuđim emocijama, pozitivnim ili negativnim bez potiskivanja i preuveličavanja. Napredak podrazumeva: postavljanje pozitivnih emotivnih uslova, učestvovanje u prosocijalnim aktivnostima, organizovanje prosocijalnih aktivnosti, učešće u kooperativnim aktivnostima za formalno i neformalno učenje, vežbe za preuzimanje inicijative i odgovornosti, vežbe za rešavanje konflikta u grupi.

III. Organizovanje prosocijalnog ponašanja

Pravi napredak je ostvaren u formalnom obrazovanju, u razvoju formativnih aspekata učenja, ali njegov spektar je ostao ograničen na „učenje da se zna” i „učenje da se uradi”, ostavljajući na predavaču odgovornost za „učenje da se bude” i „učenje da se živi sa drugima”.

Kada su situacije za učenje planirane, većina predavača uzima u obzir način na koji učenici uče, ali koliko se često upitamo šta učenik oseća prema onome što uči ili prema stvorenom obrazovnom okruženju.

Da li kurikulum sadrži dovoljno vežbi afektivnog učenja da bi moglo da se zavara da škola razvija emotivnu inteligenciju i prosocijalno ponašanje?

Da li je moguće da zbog loše afektivne stimulacije ili zbog negativne afektivne stimulacije, koja izaziva nelagodnost (takmičenje, sumativno ocenjivanje), učenici traže druge načine da iskažu svoje afektivne emocije, koje su uglavnom negativne?

Koliko su česte i koliko su dugačke aktivnosti za afektivni razvoj i izražavanje, kao i kreativne interpretacije u programu?

Ova retorička pitanja mogu da budu hipoteze za observacione studije, ali ona samo pokušavaju da održe ideju da je fundamentalni element škole da neguje veze i interakcije među osobama fokusiranim na učenje, da škole moraju da pređu sa

takmičarske strukture na strukturu zasnovanu na timskom radu (R. Slavin, S. Sharan, S. Kagan, 1995).

Otkrivanje tri esencijalne perspektive:

1. formativna uloga emocija u učenju;
2. kompetencije zasnovane na emotivnoj inteligenciji mogu se naučiti, dostignuti kroz obrazovanje;
3. formalno obrazovanje u kooperativnoj strukturi (kooperativnoj školi) je naklonjeno razvoju prosocijalnog ponašanja učenika.

Pokušala sam da odredim varijable, faktore koji su uključeni u postavljanje prosocijalnog ponašanja. Predloženi model uzima u obzir četiri dimenzije:

1. tipove (primere) prosocijalnog ponašanja;
2. unutrašnje karakteristike koje pospešuju razvoj emotivne inteligencije i prosocijalno ponašanje;
3. faze u formiranju emotivne inteligencije;
4. primeri eksternih događaja, obrazovnih situacija koje pospešuju izražavanje unutrašnjih karakteristika.

IV. Zaključak

Emotivna inteligencija ispunjava adaptivnu funkciju u postavljanju prosocijalnog ponašanja. Ona dozvoljava, pomoću specifičnih sposobnosti, meditaciju obrazovnih iskustva i prouzrokuje promene u kognitivnoj, afektivnoj motivacionoj i bihevioralnoj strukturi prema razvoju prosocijalnog ponašanja.

Formiranje emotivne inteligencije i prosocijalno ponašanje zavisi od obrazovnog modela u porodici, školskog okruženja, te kvaliteta afektivnog odnosa između deteta i roditelja.

Emotivna inteligencija pospešuje lični uspeh i prosocijalno ponašanje jedino ako obrazovna sredina pruži dovoljno obrazovnih situacija i razvije uslove za formiranje samopouzdanja, radoznalosti, namere, samokontrole i saradnje.

Bibliografija:

- Gardner, H. (2004). *Mintea disciplinată*. București: Editura Sigma.
- Goleman, D. (2001). *Inteligența emoțională*. București: Editura Curtea Veche.
- Lickona, T. (1996). *Eleven Principles of Effective Character Education*. In „Jurnal of Moral Education”, vol. 25, nr. 1.
- Roco, M. (2004). *Creativitate și inteligență emoțională*, Iași: Editura Polirom.
- Slavin, R., Sharan, S., Kagan, S., (1995). *Learning To Cooperate, Cooperating To Learn*. New York, Plenum Press.

Assist. Professor Alina Roman, PhD
„Aurel Vlaicu” University of Arad

IMPLICATIONS OF EMOTIONAL INTELLIGENCE AND CREATIVITY IN FORMING PROSOCIAL BEHAVIOUR

I. Introduction

In the formal educational environment characterized by changes and uncertainty, unsafety and discouragement, one can often notice and signal attitudes and behaviour that are considered undesirable. In the inventory made by T. Lickona (1996. pp.11, 12) real dangers are registered, dangers that can be related also to the Romanian educational environment. These dangers occur under the aspect of psycho-behavioural manifestations like: amplification of violence, increase of dishonesty (lie, fraud, theft), disrespect towards educators and other persons with legitimate authority, increase of cruelty towards fellow beings, increase of fanaticism and crime committed out of hatred, deterioration of language, increase of egoism and diminution of personal responsibility, amplification of self-destructive behaviour (pre-mature sexual activity, drug abuse, suicide), increase of ethical ignorance, of immoral and amoral behaviour, without the judgement of consequences of one's own act. We can notice an alarming growth of inadaptive behaviours that can be determined, among others, also by the fact that in school, there is not enough attention given to stimulating the psycho-social abilities or to the process of forming the prosocial behaviour.

II. Conceptual delimitations

The analysis of the variables that influence the development of prosocial behaviour emphasises the importance of affection and emotion control in the process of adaptation to the social and educational environment.

The next assertions are arguments for the usage of affection in school education and in the formation of prosocial behaviour.

- Emotions activate and direct the behaviour but they also sustain the motivated behaviour. Through affection one can adjust the behaviour, it having the role of “acceptor of action”.
- The intensity and quality of emotional experience depends on the cognitive assessment of the situation. The assessment is being done depending on the socio-cultural factors or on the personality and it allows judging the situation as being pleasant or unpleasant, stimulative or coercive.
- Our feelings and emotions are a valuable source of information, they being involved in taking decisions with a universal human character
- The decisive part played by emotional codification in the learning process is being recognised by more and more researchers after the 1990s. H. Gardner (2004, p.89) states „ In learning one acknowledges more and more the

formative role of emotions”. D. Goleman (2001, p.139) states “The emotional development of pupils is decisive for their success in life and not only for their school performance”.

The analysis of the way individuals succeed to integrate socially, to form behaviours adapted to the rhythm of socio-cultural and professional changes, to obtain group or individual performances in the inter-personal relations and to have success in life led to the development of some theoretical concepts like: “learning”, “social skills”, “social development”, “social and emotional learning”, “social competences”.

- **Control of emotions** (self-control as opportunity to realize what determines the feelings according to the moment and the cause of their occurrence and as opportunity to attenuate negative feelings (anger, fear, anxiety)
- **Internal motivation** (motivation as an exercise of direction the emotions and feelings to reach certain aims without getting any reward)
- **Empathy** (the capacity to understand the other from an affective and sentimental point of view)
- **Setting and leading inter-human relations** (social skills that appear as manipulating competences through which other persons’ feelings and emotions can be controlled)

From an educational perspective it is important the fact that the levels of creating/forming emotional intelligence tried to be highlighted by Mayer and Salevey (1990). That development is possible through engaging pupils in learning activities, significant from the point of view of setting prosocial behaviour.

1. **Perception, assessment and expressing feelings** refer to the accuracy through which one can identify his and the peers feelings. This can be developed through exercises of self – knowledge and personal development, metadisposition, exercises for identifying emotions in works of art, language, music, exercises of identifying the emotions of others, role play, drama.
2. **Emotional facilitation of thinking** refers to the capacity of emotions to positively influence the thinking through creating a positive emotional mood.

The complex role of affection in the individual’s adaptation to the world can be analysed through relating it to other elements or psychical processes. Thus cognitive thinking as part of emotional states becomes significant in the development of the concept of “emotional intelligence”. In this respect, the evolution of certain theories that rank intelligence as formative structure and affection as prosocial function can be structured through:

1905	Th. Ribot	Logics of feelings
1920	E.L.Thomdike	Social intelligence
1990	J.P.Mayer	Emotional skill
	P.Salovey	
1992	Reuven Bor-On	Components of emotional intelligence
1993	H. Gardner	Self intelligence
		Interpersonal intelligence
1995	D. Goleman	Emotional intelligence
		The coefficient of sensitivity

The evolution of theories regarding emotional intelligence

The studies regarding emotional intelligence are relatively recent that is why we can witness a diversity of definitions and of points of view. Each of the above mentioned authors brought significant contributions in the analysis of the components of emotional intelligence. It is assumed that it includes the following skills:

1. **The consciousness of the self and of one's own emotions** (self-consciousness as introspection, as awareness of feelings according to the way and the moment they occur, changes the perspective of the situations as well as the way a person acts. The development of this level implies: opportunities to observe the prosocial behaviours, exercises in group decision making and interpersonal problem solving, creative exercises.
2. **Understanding and analysis of emotions** refers to the usage of emotional knowledge. The development can be achieved through exercises in analysing the emotional condition of characters from literary or artistic works, movies, case studies, elaboration of self-reflexive diaries, through writing: compositions, essays, lyrics, debates on prosocial norms and values.
3. **Setting of emotions to induce emotional and intellectual development** refers to the capacity of one's own or the other's emotional manipulation, either positive or negative, without repress or exaggeration. Her/His development means: setting positive emotional conditions, participation in prosocial activities, organising prosocial activities, participation in cooperation activities for formal, nonformal and informal learning, exercises in taking initiative and responsibilities, exercises in group conflict solving.

III. Setting prosocial behaviour

Real progress has been made in formal education, in the development of the formative aspect of learning, but its spectrum remains restricted to "learning to know" and "learning to do", leaving in the educator's responsibility "learning to be" and "learning to live with the others".

When learning situations are planned, most educators take into consideration the way the pupil learns, the cognitive strategies, but how often do we ask ourselves what the pupil feel towards what he learns or towards the created learning situation.

Does the curriculum offers enough experiences of affective learning to be able to pretend that school develops emotional intelligence and sets prosocial behaviour?

Is it possible that due to a poor affective stimulation or due to a negative affective stimulation, that generally cause discomfort (competition, sumative assessment), pupils tend to search for other ways of expressing their affective emotions, that are most of the times negative?

For how long and how frequent are the activities of affective development and expression and of creative interaction programmed?

These rhetorical questions can be hypothesis for a new observation study, but they just try to sustain the idea that the fundamental element of school is that of relations and interactions among persons centred on learning, that schools have to switch from a competition structure to a team-based structure. (R. Slavin, S. Sharan, S. Kagan, 1995).

Revealing three essential perspectives:

1. The formative role of emotions in learning
2. Competencies based on emotional intelligence can be learned, achieved through education
3. Formal education set in cooperative structures (cooperative school) favours the development of prosocial behaviour at pupils

I have tried to determine the variables, the factors involved in setting prosocial behaviour. The proposed model takes into account four domains:

1. types (examples) of prosocial behaviour
2. Internal characteristics that favour the development of emotional intelligence and of prosocial behaviour
3. Stages in forming emotional intelligence
4. Examples of external events, learning situations that favours the expression of those internal characteristics.

IV. Conclusions

Emotional intelligence fulfils a function of adaptability in setting the prosocial behaviour. It allows, through specific abilities, the mediation of learning experiences and causes changes in the cognitive, affection – motivational, personality and behavioural structures towards the development of prosocial behaviour.

Forming emotional intelligence and prosocial behaviour depends on the educational models within the family, school environment, the quality of child-parent affection relations.

Emotional intelligence facilitates personal success and prosocial behaviour only if the educational environment offers enough learning situations, developing conditions for forming the self-esteem, curiosity, intentions, self-control, and cooperation.

Bibliography

- Gardner, H., (2004), *Mintea disciplinată*, Editura Sigma, București.
- Goleman, D., (2001), *Inteligența emoțională*, Editura Curtea Veche, București.
- Lickone, T., (1996), *Eleven Principles of Effective Character Education* in „Jurnal of Moral Education”, vol. 25, nr. 1.
- Roco, M., (2004), *Creativitate și inteligență emoțională*, Editura Polirom, Iași.
- Slavin, R., Sharan, S., Kagan, S., (1995) *Learning To Cooperate, Cooperating To Learn*, Plenum Press, New York.

